

moči; z velikim delom te moči razpolaga ravno parlament. Kakor hitro so se polegli ostri ustavni boji, v katerih si je zagovarjala liberalna družabna skupina v državi moč, zlorabljala jo je v smislu liberalne doktrine v takih merah in smereh, da je postajalo to škodljivo celo državnemu organizizmu. Rasli so državni zakoni, ki so branili močnega, a izročali šibkega brez vsakega pravnega varstva kapitalu, velekapital je oslabil in uničil malega producenta, veletrgovina, v katere službo je stopil moderni način prometa, je tlačil kmeta, za katerega ni smela liberalna država storiti ničesar več; razvijala pa so se z liberalizmom mesta, v katero so vrele najboljše moči z dežele, da bi dobili v veleindustrijskih podjetjih dela. Dobili so delo, a prodali so morali v divji konkurenci svojo delavno moč tako, kot je hotel podjetnik, ki je prosto določil ceno in čas. Proletariat je naraščal, njegova eksistenca se je slabšala; tvornica s svojim strupom, nenaravno življenje v stanovanjskih kasaarnah, mestna beznica so ga uničevali. Ne le mož, tudi žena je morala v fabriko, da, celo otrok. S tem pa je bila zrušena družina, so bili zrahljani npravstveni temelji družbe; z novoustvarjenim srednjim slojem je propadala, se pogrezala široka ljudska masa boljšinbolj ne le gospodarsko, temveč tudi etično. Izkazalo se je, da je liberalizem socialno-politično nesposoben, impotenten nauk, da vodi na širji strani v ubožanje, da ostri nasprotja socialnih skupin v državi ter je s tem najhujši nasprotnik njenega poklica. Istočasno se je začel dramiti proletarijat, ki je bil prisiljen seči po samopomoči. Iskal jo je v združenju šibkih, ki so postali združeni močni. Rastel je nov princip; diametralno nasproten individualizmu: posameznik je dolžan boriti se za celoto ter podrediti lastne interese skupnim, pojavil se je socializem, ki je začel prodirati vzlic vsemu, ker je prišla njegova ura. Z istim trenutkom je pričelo upadanje liberalizma, proces, ki se še vedno vrši. Prav kakor pri konzulu Bernicku, pri tem tipičnem reprezentantu kapitalista v »Stebrih družbe«, ko je bil razkrinkan, ko se je izkazala vsa laž, vsa brezobzirnost! Da gre pa ta proces »razkrinkanja« počasneje, kot bi bilo želeli, je vzrok vsa velika gospodarska moč liberalne družabne skupine, vsa mogočna sila liberalnega tiska in talenti, ki jih ima liberalizem lahko v službi, posebno med profesorji, advokati in umetniki. Ti razširjajo še danes vede ali nevede na vse načine duševnega občevarja pravna in etična načela liberalizma, ki koristijo kapitalu in njegovemu sorodniku Židu; naravno, da s čim dalje manjšimi uspehi: liberalna družabna skupina se dan za dnevno zožuje in cepi v razne frakcije. Ena najmočnejših je še ona, ki si lasti nacionalizem in ki se običajno naziva »nacionalno-liberalna«. Nima pa — kakor ni imel tudi liberalizem v državi — socialno-političnega smisla v narodnostnem vprašanju, zato ne more s svojo zahtevo po narodni individualiteti prodirati, temveč le izgublja in izgublja celo v buržuaziji, kjer ta ali oni ideal kaj lahko izpodrine tisti interes, ki je v bedni masi prvi in glavni: krušno vprašanje! Narodnost (nacionalizem) je v liberalnih sektah, bodisi zmernih, radikalnih ali »demokratskih« identična s šovinizmom, z narodnostno nestrpnostjo, zato tudi le karikatura. Šovinizem je pa tudi necivilizator, barbarski, ker veča in množi absolutne sovražnosti, kakor postane tudi narodnostni princip sam čestokrat

Toda — oprostite — skoraj bi pozabila, da opisujem zanimivosti glavnega mesta. Znamenit je vodni grad. Stolna cerkev je iz 15. stoletja. Raz 100 m visoki stolp imamo krasen razgled po mestu in Bernskih alpah. (Wetterhorn 3708 m, Schreckhorn 4080 m, Finsteraarhorn 4275 m, Eiger 3974 m, Mönch 4105 m, Jungfrau 4166 m itd.) Poleg najbolj obiskane švicarskega vseučilišča ima Berna še srednje šole, zvezdarno, trgovsko, obrtno in poljedelsko šolo.

Tako smo si glavno mesto precej dobro ogledali, zato smo napravili izlet v

Spiez.

Postaja leži precej visoko, zato smo že s kolodvora imeli krasen razgled čez kraj in Thunsko jezero, najgloblje v vsej Švici (343 m).

Pri jezeru smo sedli v parobrod in odpluli v

Thun.

Nad mestom se dviguje stari grad iz leta 1182., v katerem se nahaja zgodovinski muzej. Okolo grada stoji še močno obzidje. Najlepši razgled se nam je nudil s tamkajšnjega pokopališča.

Čas je kratek, zapustiti smo morali tudi glavno mesto, ker smo si hoteli ogledati še druge kraje.

(Dalje.)

nazadnjaški in zavrgljiv. (Poljaki in Rusini!) Bistvo šovinizma je pravzaprav sovražstvo, negacija drugega naroda; kdor smatra narod, h kateremu se šteje sam, za edino izvoljeni in najboljši narod, kdor svojega ljudstva ne more ljubiti drugače, kot da sovraži drugorodca. Je šovinist. Zgrešeno pa je, pobijati šovinizem s šovinizmom; edina protitež mu je internacionalizem, in sicer pozitiven, to je tak, ki narod pripoznava ter stremi k jezikovni in narodni avtonomiji ter k federalizmu. Internacionalizem v tem smislu propagira najbolj socialna demokracija, zakaj krščanski socializem je dan za dnevno bolj razjeden po šovinizmu. (Lex Kolisko-Axmanna!) Ker se socializmu prav mednarodnost tako pogosto in vehementno očita (največ od strani narodnih liberalcev!), naj navedem tukaj v boljše razumevanje gornjih vrstic mnenje slovitega češkega realista T. G. Masaryka: V socializmu in njegovi mednarodnosti pripoznam naravno nasprotstvo in korektiv nacionalnega egoizma in šovinizma; korektiv, ki je toliko bolj dobrodošel, čim bolj se nacionalna ideja in čuvstvo zlorablja po različnih in številnih, malih in velikih spekulacijah, kakor se zlorablja religija, znanost, žurnalistika — vse. Če torej naši socialisti kritično presojujejo našo, rusko, angleško angleško narodno politiko, vidim v tem prednosti za splošni razvoj. Vpliv socializma je tukaj toliko močnejši, ker ne razumeva socializem svojega internacionalizma utopistično in fantastično, temveč vedno pozitivneje.

In dalje: Če se ne varam, more napraviti socializem posebno majhnim narodom pomembne usluge; razširi na ta način svojo skrb naravnim potom za »malega moža«.

Tako mi je končno mogoče preiti v specialni del, k nacionalizmu pri nas.

(Dalje.)

Prav tako dobro kot
zrnata kava diši ob
pravilni pripravi
edino popolni kavini
nadomestek:
**Kathreinerjeva
Kneippova sladna kava.**

Sam z dobrim mlekom
in malo sladkorjem
zaužiti, je pristi
**Kathreiner
pljaka, kakršna
mora biti.**

Kdor hoče kaj natančnejšega čitati,
naj piše Kathreinerjevimi trgovnicami
za sladno kavo d. dr., Dunaj I.,
Annagasse št. 8.

Narod naš dokaze hrani!

Znan je slovenski javnosti položaj koroških učiteljev. Da si okrepijo svoje težavno stališče, so si ustanovili skupno z akademiki organizacijo »Gorotan«, ki jej je naloga: biti slov. učiteljem družabno središče, stanovska in zaeno tudi narodna obrambna organizacija. — Skrb za učiteljski naraščaj, za moralno, duševno in gmočno oporo svojih članov in njih nadaljnjo izobrazbo, reševanje šolskega vprašanja, podrobno nar. delo nam nalaga ogromne stroške; navezani pa smo zgolj na samopomoč. — Iztikuloč za novimi viri dohodkov, smo začeli zalagati razglednice z nar. motivi. (Zilska noša, Vojvodski prestol). Z uspehom smemo biti zadovoljni: več tisoč teh naših razglednic je že romalo med narod. Ni bila toliko dobra tehnika, da so se prikupile naše razglednice, ampak motivi sami na sebi, ki zbujajo tožna, vendar ponosna čuvstva v srcu vsakega rodoljuba.

Uvažujoč dejstvo, da Slovenci še nimamo zavoda, ki bi nudil narodu cenih slik, predstavljajočih naše zgodovinske spomine, ter tako zbujal oni domovinski čut, ki ga še pogrešamo v toliki meri; uvažujoč nadalje, da so se prikupile narodu posebno razglednice, predstavljajoče Vojvodski prestol; in posebno še z ozirom na 500letnico ustoličenja zadnjega koroškega vojvode, ki jo letos obhajamo, je društvo »Gorotan« založilo slike Vojvodskega prestola v močno povečani obliki, primerne za stenski okras, in v še boljši tehniki.

Apeliramo na rodoljubna srca: Ne bi je smelo biti slovenske hiše, kjer bi se ne nahajala podoba Vojvodskega prestola, te-

ga simbola naše nekdanje moči in slave; ne šole, ki bi ne rabila te slike kot učilo pri zgodovinskem pouku. Cena je nastavljena tako, da si jo vzlic izborni tehniki lahko vsak naroči. — Komad 50 vin., po pošti pa 60 vin. — Tovariše učitelje še posebe prosimo, da priporočajo to našo sliko o priliki učiteljskih zborovanj, kakor tudi v šolah učencem. Obračamo pa se s prošnjo tudi do prečastite duhovščine, do vseh rodoljubov, da priporočajo to sliko v nabavo raznim izobraževalnim društvom.

Društvo »Gorotan« se obenem prav toplo zahvaljuje onim rodoljubom, ki so nam že dobrohotno pomagali pri razpečavanju naših razglednic in pomagali polniti našo blagajno, ki je prispevkov toli potrebn.

Naročila sprejema: **Pavel Koschier, učitelj v Velikovicu na Koroškem.** Da se nam olajša delo, prosimo, da se pošlje denar v naprej — kar je najbolj enostavno — ali da ga sprejmemo po povzetju. Rodoljubom, ki bi bili voljni pomagati pri razpečavanju teh naših slik, pošlemo zahtevano število komadov s priloženim čekom.

V nadi, da ne prosimo zaman pomoči, ostaja

z rodoljubnimi pozdravi
društvo »Gorotan«.

Risarski tečaj za ljudsko-šolsko učiteljstvo v Celju.

Priglašenci za risarski tečaj se obveščajo, da se vrši tečaj za izobrazbo učiteljstva v risanju po modernih načelih pod vodstvom tov. Jos. Žagarja, absolventa c. kr. umetne obrtne šole avstr. muzeja na Dunaju, z odlokom naučnega ministrstva v času od 1. aprila do 1. avgusta t. l. ob nedeljah od 8.—12. dopoldne v okoliški šoli v Celju. Pred začetkom tečaja, t. j. 5. aprila, naj reflektanti priglase pisмено svoj pohod voditelju tečaja. Potrebna učila bodo na razpolago v šoli.

Iz naše organizacije.

IZ ZVEZE SLOVANSKEGA UČITELJSTVA V AVSTRIJI.

Začetkom letošnjega šolskega leta je bila končno dovršena deželna organizacija dalmatinskega učiteljstva — Savez dalmatinskih učiteljskih društev. — Za predsednika je bil izvoljen tov. Vjekoslav Radica, šolski voditelj v Spljetu, za njegovega namestnika Laho Fortunič, učitelj v Dubrovniku, tajnik in blagajnik pa je Milivoj Letica, učitelj v Spljetu.

Savez dalmatinskih učiteljskih društev izdaja svoj organ »Glasnik«, ki izhaja 15. dne vsakega meseca v Spljetu.

Savez se je takoj, ko je bilo izvoljeno predsedstvo, priglasil za člana Zveze slovenskega učiteljstva v Avstriji. Danes je torej v tej Zvezi združeno vse slovensko narodno učiteljstvo naše državne polovice.

M. HAJNY,

t. č. starosta.

J. ZAVADA,

t. č. tajnik.

Kranjsko.

Občni zbor »Društva v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem« se vrši v sredo, 8. aprila 1914 dopoldne ob 10. uri v »Narodnem domu« v Ljubljani. Dnevni red: 1. Ogovor načelnika. 2. Tajnikovo poročilo. 3. Blagajnikovo poročilo. 4. Poročilo pregledovalcev društvenega računa in proračuna. 5. Posamični nasveti, o katerih je vsaj osem dni prej odboru naznaniti. 6. Volitev prvomestnika, blagajnika in sedem odbornikov, od katerih jih stanuje dve tretjini v Ljubljani ali v bližnji okolici (§ 22.). 7. Volitev treh pregledovalcev računa zunaj odbora.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za pol. okraj Ljutomer. Izkaz darov za »Učit. obrambni sklad«. Gornjeradgonski okraj: 1. Sv. Duh, 3 učit. 5 K; 2. Sv. Jurij, 7 učit. 13 K; 3. Kapela, 5 učit. 7 K 50 vin.; 4. Negova, 5 učit. 6 K; 5. Sv. Peter, 7 učit. 7 K; skupaj 27 učit. 38 K 50 vin. — Ljutomerski okraj: 1. Cezanjevci, 3 učit. 3 K; 2. Cven, 3 učit. 4 K; 3. Sv. Križ, 6 učit. 14 K; 4. Ljutomer, deška, 6 učit. 8 K; 5. Ljutomer, dekliška, 6 učit. 9 K; 6. Mala Nedelja, 5 učit. 10 K; 7. Stara cesta, 2 učit. 5 K; 8. Veržej, 2 učit. 4 K; 9. Vučja vas, 3 učit. 3 K; skupaj 36 učiteljev 60 K.

Brežiško-sevniško učiteljsko društvo je zborovalo dne 1. sušca 1914 v brežiški šoli. — Navzočih je bilo s predsednikom vred 32 članov.

Vzamejo se na znanje dopisi Zaveze in Zveze ter Uč. gosp. in kred. zadruge v Celju. Tov. Rismala se izvoli, da poroča pri prihodnjem zborovanju, kako bi se

povzdignilo gmotno stanje Zavezinih listov. Glede »Zvončka« in »Popotnika« se naprosijo zastopniki učiteljstva v okr. šolskih svetih, da stavijo tozadevne predloge pri okr. šolskih svetih. O poslovnem redu Zaveze se naj posvetuje v to izvoljeni odsek, ki skliče poseben sestanek. Izvolijo se v to svrhu tovariši Knapič, Jamšek, Potočnik, Rismal.

Za obrambni sklad sta oddali svoj obulus šele dve tretjini šol naših okrajev. Pričakovati je, da se ostale v kratkem odzovejo. — Delegatom za Zvezino zborovanje v Mariboru se izvolita: tov. Potočnik in tovarišica Scheligova.

Tov. Supan je poljudno in velezanimivo predaval o svojem potovanju po Švici. Govor so spremljale krasne skiptične slike. Bodi požrtvovalnemu tovarišu tem potom izrečena srčna hvala za njegov trud.

Reševala so se slednjič razna stanovska vprašanja posameznih članov, na kar se je zaključil zbor.

Prihodnje zborovanje se vrši 3. maja na Vidmu.

Goriško.

Goriško učiteljsko društvo ima letni redni občni zbor v četrtek, 2. aprila 1914., v Gorici »Pri zlatem jellenu« ob 10. uri predpoldne. Dnevni red: 1. Razgovor o sedanjem položaju učiteljstva, poroča predsednik. 2. Poročilo a) tajnikovo, b) blagajnikovo. 3. Volitev novega odbora. 4. Predlogi. K mnogobrojni udeležbi vabi odbor.

Učiteljsko društvo za sežanski okraj je zborovalo 5. marca t. l. v Komnu. Zborovanje, ki se ga je udeležilo 34 članov, je otvoril podpredsednik tov. Vendramin, ker je bil predsed. J. Ravbar bolan.

Po kratkem nagovoru je prečital poročilo o sanaciji Zavezinih listov ter izjavil, da bi bila najboljša sanacija naših listov poštena regulacija našega gmotnega stanja.

Tov. Peček poroča o »Poslovnem redu« Zveze čita točko za točko, ki se posamezno obravnava.

Člen I. — Tov. Pahor predlaga, da se točka j črta, ker pomenja spionažo. Tov. Strekelj zagovarja to točko, vendar je sprejet predlog tov. Pahorja. Ostale točke se sprejme brez razprave. Člen II. — Sprejete vse točke, razen točke e, ki se naj glasi v sledečem smislu: »Predloga, ki ga ne podpira $\frac{1}{3}$ navzočih članov, oziroma delegatov, se ne razpravlja,« in točka i sledeče: »Nujni predlog je tisti, ki ima to označbo in ga je podpisalo najmanj 10 članov.« Člen III. je sprejet, kakor je bil predložen. Člen IV. — Vse točke tega člena se sprejme razen točke a, ter odobri sledečo izjavo: »Učit. društvo sežanskega okraja je v principu za stalno tajništvo, je pa za sedaj proti njegovemu osnutku, zato naj naše društvo naroči svojim delegatom, da glasujejo na Zavezini skupščini proti temu predlogu.« Člen V. — Pri tem členu se vname živahna razprava, v kateri se na eni strani tov. Strekelj, Volkov in Peček za »Učit. Tovariša«, na drugi tov. Macarol, Hreščak, Pahor in Bole proti omenjenemu listu, ker ni strokoven, ozir. naše glasilo.

Slednjič se črta ves člen V. Člen VI. — Sprejete vse točke, razen točke d, ki se izpremeni sledeče: Za tajne sklepe naj se smatra one, ki se tičejo taktike društva, vse drugo naj se objavi.

Točko f se izpremeni, da plača Zaveza ves primajkljaj glavne skupščine. Pri točki »Slučajnosti« so bile sprejete sledeče resolucije:

I.

Tov. Pahor predlaga: Učit. društvo sežanskega okraja izjavlja, da bo vselej branilo pravice dostojne kritike v učiteljski organizaciji, v katero je včlanjeno, zato obsoja nekolegalno gonjo proti tov. Hreščaku. — Odklanja vsako ingerenco neinformiranih v naše lokalne stanovsko-politične zadeve.

Poudarja, da bo Zaveza avstr. jugoslov. učit. društev vršila svojo nalogo v korist učiteljstva le tedaj, ako bo po svojih članih direktno iskala politične moči.

O tej resoluciji se je vnela živahna obravnava. Tov. Hreščak slika, kako sirovo so ga napadli v listih, je proti dotedanjemu delovanju Zaveze in »Učiteljskega Tovariša«.

Podpredsednik prečita odlok c. kr. okr. šol. sveta glede resolucije, sklenjene v Štanlu.

Zaradi predloga dveh tovarišev se preide preko te točke k naslednji točki z opazko, da se ni mislilo v dotični resoluciji žaliti c. kr. okr. šolskega sveta.

Tov. Bole predlaga sledečo resolucijo:

* Tega ne moremo umeti. S črtanjem člena V. hočete vzeti Zavezi ves dohodek, tu pa zahtevate plačilo vsega primanjkljaja. S čim ga naj Zaveza krije, če nima nobenih dohodkov? Uredn.